

(296)^a; nasproti nekterim očitanjem popisal „Delavnost kranjskega deželnega zbora (340—1)^a“. Spomini na deželni zbor kranjski pripovedujejo o šolskem nadzorstvu in o narodni ravnopravnosti itd. — Po „Reformi“ itd. je razpravljal na pr.: Konkordat in pa armade. O praznovanju nedelj in praznikov. Ljudska šola. Različne misli o centralizmu, dvalizmu in pluralizmu v Avstriji. Češko državno pravo. Avstrijsko-ogerska država. Plemstvo v sedanjem boji (po Graz. Volksbl.). Taktika nemških liberalcev. Zedinjenje Slovencev pred prestolom ljubljanskega konstit. društva, kjer na konci po Ref. pravi: Zdaj pa je ideja zedinjenja Slovencev tukaj, in ne bode več zginila iz dnevnega reda ustavne Avstrije (386).

Najbolje pa, kratko in krepko, je opisal našega prvega Vodnika v premnogih ozirih naš drugi Vodnik, dr. J. Bleiweis; l. 1868 o njegovem godu v slavnostnem ogovoru (Jezičnik XIV. str. 42. 43); vodil o volitvah v mestni zbor svoje someščane; o mnogih ljubljanskih trgovcih opomnil, da prav radi v kranjskem jeziku prodajajo svojo robo; kadar pa gré za pravice narodove, takrat teh pravic celó ne poznajo, ter se poganjajo le za izveličanje naroda našega v boginji Germaniji (276); o narodnosti po brošuri Türrovi zavrača „Laib. Ztg. in Volksfreund.“, češ, kako čuti, da velikanska ideja, ki dandanes giblje svet, narodna je ideja itd. —

„Novice slovó jemaje od 26. tečaja mislijo, da ne morejo poštenejše priporočati se za naročbo novega tečaja (420), nego da rekó, da ostanejo to, kar so bile vse pretekla leta — učiteljice in voditeljice narodu slovenskemu na mnogovrstnem polji. Da so v političnih zadevah najhuji trn v péti nemškutarski, — da nasproti premalo razsajajo drugim, — to dobro vedó; al ne uni ne ti nas preverili ne bodo, da postopanje naše ni pravo. Pustivši vsacemu svoje mnenje, ne damo si siliti družega sebi. Zraven tega, da Novice po čedalje večí omiki ljudstva našega hrepenijo po zboljšani materijalnega blagostanja njegovega, bila jim je tudi zvesta skrb za to, da se naš narod, po mnogoletnem poptujčevanju zeló zbehan, dramí k zavednosti narodni, ki mu je potrebna v napredek. Edinost med nami Slovenci: to je bilo iskreno prizadevanje Novic skozi 26 let — zato so s posebno skrbjo odvrčale vsak prepír, vsak razpor, ki je na dobro le nasprotnikom našim, na veliko škodo pa materi Sloveniji sami. Popolna narodna ravnopravnost in s to vred poštena svoboda v socialnem življenji do tiste meje, da se nikakor ne žaliyo svetinje katoliške vere našega ljudstva: to je politično geslo Novicam bilo in to jim bode. In ker je v mnogonarodni Avstriji prvi pogoj svobodi vseh narodov ta, da se vsacemu narodu brez izjeme dadó enake narodne pravice, tedaj vidijo Novice srečo in mir Avstrije še le v tem, da se sprava dovrši z vsemi narodi njenimi, naj so takraj ali unkraj Litave. Kakor je Avstrija po hudem nasprotovanji iz centralizma vendar-le prestopila v dvalizem, tako je upati, da po vsestranski spravi prestopi v pluralizem, to je, v federalizem, kateri bi Avstriji večó centralno moč dal, nego jej daje zdaj ogerski dvalizem. — S tega stališča bodo presojevale tudi v prihodnje vse, kar se bo godilo tù in tam v prihodnje“.

D o p i s i.

Iz Štajerskega. A) C. k. dež. šol. svét. V zadnji seji dež. šol. svéta poročalo se je o nadzorovanji dekliskega liceja v Gradci in o mnogih ljudskih šolah Graške okolice, ter se odobrili na podlagi teh stavljeni predlogi; dovolilo se je, da se razširijo ljudske šole v Frohnleitau, Eichbergu in Teharjih, da se ustanové ekspoziture v Laufnitzgrabnu in učiteljske službe na novo ustanovljeni ljudski šoli v Cvenu (okr. Ljutomer), da se dovoli odpust dozdanje paralelke na ljudski šoli v Deutschlandsbergu in da se napravijo paralelke na dveh ljudskih šolah v Gradci. Imenovani so g. g. in gospodič.: Patric Stern (iz Fürstenfelda) za učitelja v Hartberg, Pavla

Kuschel (za učiteljico v Bruck, dozd. def. poduč. tamkaj), Gust. Krivitz za def. podučitelju v Vraun, Ana Rupprecht za def. poduč. v Gusswerk in Ivana Maurer za def. podučiteljico v Bruck. Angelika Paltauf imenovana je za pomožno učiteljico francoščine na ženskem učiteljski v Gradcu in Lujiza Kohl za učiteljico žen. ročnih del na ljudski šoli v Deutschlandsbergu. Nadučitelj Fr. Nendl pri sv. Vidu niže Ptuja (r. 1811) in učitelj Al. Ornik pri sv. Duhu pri Ptuj (r. 1817) postavila sta se vsled lastne prošnje v stalni pokoj.

B) Odlikovanje. Kralj Saksonski je Ivan Kranjc-u, učitelju v Eisenerzu (r. v Celji 1847), v priznanje njegovih zaslug na slovstvenem polju podelil zlato naprsno iglo z briljanti. (G. Kranjc je jako marljiv zbiratelj narodnega blaga ter sodelavec raznih časnikov n. pr. »Heimat«, »Heimgarten« i. t. d. Izdal je že tudi nekaj samostojnih del).

C) Društveno življenje. Mariborsko (mestno) učit. društvo je imelo v dan 24. junija svoje zborovanje. G. Sket je govoril o vzgoji v obitelji. Društvo izreklo se je tudi zoper predruženju učit. društev ter izjavilo popolno zaupanje zdanji »Paed. Zeitschrift«. — V dan 6. jul. je zborovalo Šent. Lenartsko učit. društvo. G. Horvat obravnaval je »kako se v začetnem razredu pripovedi pripovedujejo«. G. predsednik pa je čital neko »Instruction für die weltlichen Schulinspectoren« iz druge polovice osemnajstega stoletja. G. Gab. Javnik je bil izvoljen za društvenega podpredsednika in delegata k učit. zvezi. — Ptujsko učit. društvo je zborovalo v dan 15. jun. Zavoljo nekega napada v »Slov. Narodu« odložil je predsednik g. Iv. Robič svoje mesto. Razprava vprašanja, »v katerem šol. letu naj se začne pouk v nemškem«, povzročila je ostro debato. — Učitelji Rogatskega okraja združili se bodo z onimi Šmarijskega okraja v »Šmarijsko-Rogatsko učit. društvo«.

D) Premembe pri učiteljstvu. G. Jos. Weiss (podučit. na Celjski deški šoli), nadučitelj na dekliško šolo v Celji; g. J. Zotter (iz Braslovč), podučitelj v Št. Pavl pri Bolški; gđc. Helena Irman (iz Središča), podučit. v Žreče pri Konjicah. Novoizšolani Mariborski učit. pripravniki nastavljeni so: Fr. Zadravec, zač. učitelj k sv. Urbanu pri Ptuj; Mat. Kolarič, podučitelj v Vurberg; Pet. Pavlin, poduč. v Monsberg; Dav. Zdolšek, podučitelj v Leskovec; Fr. Skaza, poduč. k sv. Urbanu; M. Vavhnik, zač. učitelj v Brezje (okr. Marenberg).

E) Raznoterosti. Kakor sem užé poročal, sklenila je učit. konferenca za okraje Ptuj, Ormuž in Rogatec s 33. zoper 21. glasovi, da nemščina nima biti predmet ljudske šole. Ta sklep, da-si popolnoma pedagogičen (je li pa bil gledé na naše Spodnještajerske narodne razmere dovolj premišljen, ali ne, to naj razsodije drugi), ni dal nekaterim Zgornještajerskim učiteljem miru. V raznih svojih društvih so izrekli svoj »aufrichtiges Bedauern« o tem sklepu. O ljubeznjivi vi nemško-štajerski tovariši! Ali ste premislili, kak »aufrichtiges Bedauern« pa občutimo mi z vami, da si daste tako pedagogično zausnico? Kje li na božjem svetu velja zakon, da je ljudska šola torišče priučevanja tujih jezikov? Ni li ljudska šola dosegla dovolj, ako je otroke v njih materinem jeziku dovolj izobražila? Poskusite vi v svoji modrosti učiti v vaših ljudskih šolah učence tujih jezikov, in še le potem, ko se vam bo to lahko zdelo in ko boste z vašimi učenci v tujem jeziku in o drugih zapovedanih predmetih ljudske šole, kateri imajo nameu prosti narod spleh olikati, dosegli dovoljne vspehe, potem vzprejmemo vaš »aufrichtiges Bedauern« ter se vam do tal uklanjamo. Dokler nam pa ta dokaz dolžni ostanete, pa, dragi nemški tovariši, bodite le mirni, ter premisljajte rajši, kako bodete svoje nemške otroke na svojih nemških šolah dovolj nemščine naučili, da vam ne bodo nemški časopisi (kakor n. pr. »Wiener landw. Zeitung«) očitali, da učenci, zapustivši ljudsko šolo, ne znajo v svojem materinem jeziku pisati i. t. d. Mi pa naj bi z našimi slovenskim otroci dosegli v dveh jezikih to, kar vi z vašimi nemškimi še v enem ne morete? Prekosi li naša slovenska deca v duševnih zmožnostih nemško res za toliko?

V dan 14. avg. smo imeli učitelji Celjskega, Gornjegradskega, Laškega in Vranskega okraja v Celji svojo uradno konferenco. *) Ker o tej poroču drugi naš tovariš, omenjam jaz tu le fistega g. dopisnika, ki je o tej skupščini pisal v Graško »Tagespost«. Če ta g. dopisnik nekako bahato v svet trobi, da se je v vseh predmetih razen enega, poročalo le v nemškem jeziku, naj pač iz tega nihče ne sklepa, da so imeli pri konferenci nemško misleči učitelji večino, da so pri nas korifeje samo nemško misleči učitelji, nego kdor ni imel oči zvezanih, je pač sprevidel, da povod k tej prikazni tiči čisto nekje drugje. — Tudi sklep Ptujске konference ni dal temu ljubeznjivemu g. dopisniku spat. Če trdi, da je »Slov. Gosp«. Spodnještajerske učitelje vzpodbujal do enakih sklepov, vzemimo to kot golo pomoto; če pa porogljivo pravi, da je bilo to dejanje Ptujčanov »eine muthvolle Heldenthat«, mu pritrdimo, dostavljajoč, da je bilo toliko »muthvoll«, da bi si on gotovo ne bil upal roke vzdigniti, boječ se — zamere. — G. dopisnik pa je vrhu tega še

*) Glej dopis „iz Celja“! Uredn.

pozabil, da je bilo v Ptujih to vprašanje uradno na dnevnem redu, a pri nas ne. Konečno pa vrže g. dopisnik svojim vernim še frazo »die gelegten Minen platzen«. Če se je to zgodilo, kje pa so, vprašam, učinki te eksplozije! Sploh pa g. germanizatorju svetujemo, naj se še bolje uči nemških »fraz«! — Obžalovati pa moramo, da je tudi »Südsteierische Post« prinesla o tej konferenci dva nekako čudno zavita dopisa. — Moj dopis »iz Vojnika« v 15. števil. »Učit. Tov.« je bil povod nekemu dopisu iz Celja (?) v Dunajsko »Presse«. Ta dopis navaja zadnja »Paed. Zeitschrift«, ter ga po svoje glosira. Prečitavši to v »Paed. Zeit.« nisem vedel, komu bi se bil bolj čudil, ali »Presse«-nemu dopisniku, ali urednikovi logiki pri njegovi opómnji v »Paed. Zeit.«; kajti čitati je tam črno na belem, da smo mi preklicani udje Celjskega učit. društva zato proti »Paed. Zeit.«, ker ona zagovarja nove šolske postave, a mi smo — sami Lienbacherjanci. Vsak vé, da se nam kaj takega še sanjalo ni! V sporazumljenje naj se povem: Mi nismo nasprotniki nemškemu učiteljem, ker se potegujejo za nove šolske postave, zato smo jim celó hvaležni; ampak nasprotniki smo jim, ker bi nas radi germanizirali. Drastičen vzgled temu je zopet veselje, katero ima »Paed. Zeit.« nad tem, da so Ptujčani napravili neko peticijo na sl. dež. šolski svet, da naj se pogumen národnjak g. T. Romih in pošten Nемец g. L. Arnhart prestavita kam v mrzleje kraje, da bodo menda potem učitelje Ptujkega kraja in okraja ložeje v svoj jarem vpregali.

Tone Brezovnik,

odbornik Celjskega učit. društva.

Iz Celja. Urádna učiteljska konferenca, katera je bila za štiri okraje v dan 14. preteč. m. v velikej dvorani tukajšnje meščanske šole, bila je nenavadno zanimiva. Za okraja Gornjigrad in Vrasko je bila konferenca v dan 17. preteč. m. v Braslovčah užé določena; ker je pa učiteljstvo teh dveh okrajev prosilo za dovoljenje vkupnega zborovanja v Celji z dostavkom, da se zaveže, za ravno tisto odškodnino, kakor v Braslovče, potovati tudi v Celje, in ker je bila letá prošnja na višjem mestu tudi dovoljena, došlo je lepo število učiteljev iz okrajev Gornjigrad, Vrasko, okolica Celje in Laško k vkupnemu zborovanju.

Ob 1/2 9. uri zjutraj pozdravi predsednik, c. k. okrajni šolski nadzornik g. Bl. Ambrožič, navzoče učiteljstvo in otvori zborovanje s trikratnim »Hoch« na svetlega cesarja. Za svojega namestnika si g. predsednik imenuje g. nadučitelja Vučnika, skupščina pa si na predlog g. Lopana izvoli gg. Voduseka in Lassbacherja za zapisnikarja. V svojih opazkah omeni predsednik, da je bilo stanje ljudskih šol v teh štirih okrajih v obče povoljno. Nadalje opozoruje učiteljstvo, naj posebno še goji ljubezni do cesarja in do domovine, in naj gleda na to, da v šolsko knjižnico ne pride kaka knjiga, katera bi ne bila pisana v pravem patriotičnem duhu. Slovniski pouk se mora pridneje gojiti; druga nemška slovnica naj se vpelje še le tedaj, ko je prva užé povsem in temeljito obravnana. Na pouk v nemščini se mora bolj ozirati; šolsko popisanje naj se nikjer ne opusti, in šolski vrti naj bodo povsod v dobrem stanju.

Po prečitanji šolskih postav, v pretečenem šolskem letu razglašeni, obravnava g. Kropelj, nadučitelj na Zidanem mostu jako temeljito in precej obsirno prvo vprašanje: »Kako more vzgoja in pouk otročjo vest buditi in blažiti?« Med govorom doide okolu 10. ure okrajni glavar, g. c. kr. namestnijski svetovalec Haas, pozdravi prijazno številno skupščino in jej želi najboljšega vspeha pri zborovanju. — Debate v prvem predmetu so se razun poročevalca udeleževali še gg. Cizelj, Irgl, Meglič. — O drugem vprašanji: »Kako se naj domovinoslovje s posebnim ozirom na kraje- in okrajeslovje v ljudske šoli obravnava«, — poroča g. nadučitelj Valentinič iz Hrastnika. V dejanski vzgled predstavlja svoj domači kraj in okraj. Obravnava je bila jako obsirna in v podrobno segajoča. Konečno dodá še nekatere zanimivejše zgodovinske črtice istega okraja. Debata o tem predmetu vrsila se je največ v slovenskem jeziku, in je bila nenavadno živahna in obsirna. Govorilo se je mnogo »contra« in »pro«; debate so se udeleževali posebno gg. Brezovnik, Cizelj, Gabršek, Grah, Kokot, Kropelj, Šorn, potem poročevalce sam in tudi g. predsednik. Konec debate predlaga g. Brezovnik, naj se spisana poročila (referati) o tem predmetu izročijo stalnim odborom posameznih okrajev v presojo in leti, imajo na podlagi teh poročil sestaviti za vsaki okraj posebno kraje- in okrajeslovje. Predlog je bil vzprejet. — Ura se je bila med tem pomaknila užé na 1/2 1, zato je zborovanje za poldrugo uro prenehalo, in skupščina gre k vkupnemu obedu k »Belemu volu«.

Ob 3. uri popóludne se zborovanje nadaljuje s poročilom o »slovnicej obravnavi 12. berilne vaje »Varičnost« (v II. Berilu) s posebnim ozirom na predloge z dvema sklonoma« — poroča g. Jarc iz Šent-Jurija ob južnej železnici. V uvodu g. poročevalec poudarja važnost jezikovnega pouka; obravnava berila samega pa je bila jako zanimiva, originalna, tako, da je g. Jarc svoje poročilo končal mej splošnim odobrovanjem. Mimo gredé bođi še omenjeno, da je bilo to edino

poročilo v slovenskem jeziku. Debate sta se razven g. poročevalca še udeleževala gg. Meglič in Wunderl.

O zadnjem vprašanji: »Kako se naj lepopisje obravnava in kdaj naj se v zvezke z črnilom začinja pisati«, poročata g. Rataj iz Ljubnega in gđ. Schaffer. Tudi o tej točki se je vnela živahna debata, posebno zaradi vzgledov (Formen), kateri naj bi se rabili. Konečno bilo je določeno sledeče: Pri slovenskem lepopisju se rabijo vzgledi iz »Začetnice«, pri nemškem oni iz »Slovensko-nemške začetnice«; lepopisje v zvezke se prične koncem zadnjega tečaja prvega šolskega leta, kjer pa to ni možno, pa v prvem tečaju drugega šolskega leta. Med debato, katere so se udeleževali sosebno gg. Repič, Grah, Moric, stavi g. Brezovnik vprašanje: Kdaj naj se v šoli pričinja z nemškim lepopisjem v obče, kdaj v zvezke? K temu vprašanju omeni g. Gabršek, da se z nemškim lepopisjem prične očitno tedaj ko s poukom v nemščini. V tej zadevi — govori g. Gabršek — so razni okraji uže sklenili, vendar vsi nejednako; ker so pa danes ravno štirje okraji vkup, stavi on sledeči predlog: Slavna skupščina naj sklene, kdaj naj se v ljudskih šolah teh okrajev pričinja s poukom v nemščini. Ali žal, ta velevažni predlog ni obveljal, ker g. predsednik zavrne, da to nij na dnevnem redu. In tako se tudi to vprašanje nij rešilo. S tem so bila poročila končana in g. predsednik se zahvali gg. poročevalcem za obilen njihov trud. Na vrsto pridejo poročila književnih odsekov in za njimi volitve stalnih odborov in poslancev k deželnej učiteljski konferenci. V stalni odbor in ob enem tudi v književni odsek so bili izvoljeni sledeči gg.: za Gornjigrad Črv, Špende, Rataj, Tičar; za Vrnsko Meglič, Cizelj, Šorn, Rajh; za okolico Celjsko Lopan, Brezovnik, Kokot, Jarc, Vučnik; za Laško Peternel, Valentič, Kroje, Irgl. Kot poslanci k deželni konferenci so bili voljeni: g. Škoflek za Gornjigrad, g. Meglič za Vrnsko, g. Lopan za okolico Celjsko in g. Kroje za Laško.

Iz zadnje točke dnevnega reda: nasveti in želje posameznih udov posnamemo sledeče: G. Jarc predlaga, naj se na dotičnem mestu poprosi, da se povabila h konferenci poprej izdajo, kakor navadno. G. Meglič predlaga, naj se zapisniki uradnih zborov določijo posameznim okrajnim knjižnicam. G. Kroje predlaga, naj se slavni c. kr. deželni šolski svet naprosi, da bi pri c. k. zalogi šolskih knjig vplival na to, da ostanejo nove izdaje Močnikovih računice v tekstu kolikor mogoče neizpremenjene, da bodo učenci mogli tudi še stare izdaje rabiti. Vsi ti predlogi so bili z veliko večino glasov vzprejeti. Zaradi lepopisnih zvezkov predlaga g. Žolgar, nadučitelj iz Rečice, naj se vpeljejo Prettenhoferjeve pisanke kot domača roba in izvrstno blago; g. Meglič pa predlaga, naj se še vsaj do tistega časa, dokler se še sploh pisanke s podobami rabiti smejo, pri Musil-ovih ostane, kajti Musil je imel z izdajo pisank s slovenskim tekstom gotovo mnogo stroškov, torej bi ne bilo prav, ko bi se koj opustile. Sklene se, da se jemljejo Musilove pisanke še tako dolgo, dokler jih bo še kaj v zalogi.

Konečno še izrazi g. predsednik željo, naj bi se, kakor v onih treh okrajih, tudi v tem okolice Celjske kot uvod k prvej nemški slovnici vpeljala Miklosich-ova »Slovensko-nemška začetnica«. Za predlog, stavljen v tej zadevi, glasovalo je izmed 26 učiteljev prvokrat samo 12; ker je pa g. predsednik mislil, da se je v štetvi zmotil, se je še jedenkrat glasovalo, a zdaj jih je za predlog glasovalo samo deset, torej je bil ovržen.

S tem je bilo zborovanje ob osmi uri zvečer končano, in g. Kroje se v imenu vse skupščine g. predsedniku zahvali za trudapolno in nepristransko vodstvo te konference.

Iz Koperskega okraja. V dan 2. p. m. ob priliki otvorenja Tržaške razstave, prišel je ces. brat svetli nadvoj. Ludovik v Milje ogledat arsenal in ladjodelnico. Tu ga je pričakovalo ogromno število ljudstva, večina Slovanov iz bližnjih in oddaljenih krajev; odlikovali so se mej temi Dolinski pevci s svojima učiteljema. Bil je zbor z obema učiteljema na čelu visokej cesarskej osebi predstavljen. Vzvišeni Ludovik se je kaj prijazno z učiteljema razgovarjal in nadučitelja g. Bunca na tanko izprašaval o šolskih razmerah v njegovem delokrogu. — Živ dokaz, kako se na najvišjem mestu za šolstvo zanimajo.

Šolstvo se je v našem okraju s 15. avg. končalo. Kolikor se je moglo zapaziti, soditi je, da šole v našem okraju, kolikor toliko napredujejo. Mnogo še manjka, a če Bog dá, s tako neumorno delavnim nadzornikom, z mladimi, žilimi učiteljskimi močmi, ki se od leta do leta zdatno množijo in učiteljskim društvom, v kratkem hočemo popraviti in šolstvo v tem okraju za stopinjo napredka višje dvigniti. — Meseca septembra boste imeli č. tovariši »Slovenskega učit. društva« v metropoli Slovencev, v belej Ljubljani, od koder naj bi se omika in napredek po celej Sloveniji širila, učit. zborovanje. K temu zborovanju misli priti mnogo tovarišev iz oddaljenih krajev slov. dežel. Zeleti je, da se udeležijo tega zborovanja tudi tovariši iz Primorske. Ako bi se ne mogel iz tažne Istre, kar bi pa bilo zeleti, nobeden udeležiti, izrazujemo svoje želje po tej poti:

1) Pretresovalo naj bi se, kakor se večkrat iz Štajerskega sliši, o pedagogično-didaktičnem učit. društvu, koje bi v šol. obzorje spadajoče knjige izdajalo.

2) Pretresovalo naj bi se o prevstrojstvu slov. učit. društev. Glavno pedagogično-didaktično učit. društvo sè sedežem v Ljubljani z ožjim odborom v Ljubljani; vsa druga učit. društva po Slovenskem bila naj bi podružnice; ožji odbor s predsedniki podružnic delal bi pomnožen odbor, koji naj bi se vsako leto ob počitnicah skliceval. Občni zbor vsega ped. did. društva sklicoval naj bi se n. pr. pa vsako drugo leto ob počitnicah.

3) To glavno društvo naj izdaje mej drugim tudi svoj list n. pr. »Učit. Tov.«, koji naj bi tednik postal. — Te tri točke utemljevatí zdi se nam nepotrebno; vsak tovariš misli si lahko njih važnost. Stvar še sicer težavna in pomisleka potrebna, a vendar je treba enkrat pričeti, in ravno zdaj zdi se nam za to najprimernejši čas.

Iz Kranjskega šolskega okraja. (Poročilo o učit. konferenci.) [Konec.] Ker se letos skončá šestletna dóba okrajnih šolskih svetov, je g. prvosednik naznanil, da se bo koj danes vršila volitev dveh udov izmeij učiteljstva za c. kr. okr. šolski svet prihodnje dóbe. Povedal je, da imajo pravico voliti le stalno nastavljeni gg. učitelji, katerih šteje naš okraj 24. Nam, ki smo od Kranja bolj oddaljeni, nasvetovala sta se: za našo Loško stran g. Bernard; za Kranjsko stran pa sta imela največ glasov za sé gg. Stanonik in Traven. Da bi se vendar glasovi preveč ne razcepili, izrekel je g. Traven pred pričetkom volitve javno, da se on zahvali za zaupanje, in da volitve ne bo vzprejel. Izvoljena sta bila torej g. Bernard s 14, in g. Stanonik s 15 glasovi. Ko jima g. prvosednik naznani, da sta izvoljena, se oba imenovana gospoda zahvalita za zaupanje, ter zagotovita gg. volilce, da se hočeta vsikdar potezati za njihovo korist in za napredek šolstva.

Naj bo zdaj še omenjeno, da, ko bi se bili postavili »nasvétí« na dnevni red, stavil bi bil pisavec teh vrstic dva. V naglici je bil sicer g. predsednik nasvétov tudi omenil; pa neka nagla druga zadeva zasuknila je bila govor hipoma na drugi predmet, in tako je stvar zastala. Ker se bi brezdvomno utegnil marsikak učitelj naše dežele (in morda tudi gg. učitelji družih dežel) strinjati z mojimi nasvétí, stavljam ju po »Tovarišu« javno.

I. nasvét: Naj bi se na merodajnih šolskih višjih mestih strogo gledalo na to, da bi se v natis novih »Beril« in »Abecednikov« nikoli ne dovolilo pred, dokler niso v rokopisu od strokovnjakov natančno pregledani in tako popolni spoznani, da bi se pri prvem novem natisu ne morale že posamezne berilne številke predrugáčiti. To namreč pouk zeló moti in ovira. Tudi na tiskarne pomote naj bi se bolj pazilo!

II. nasvét, ali bolj prav prošnja je: Naj bi slavne višje šolske oblastnije blagovolile nakloniti tudi začetnim ljudskim šolam po deželah to, kar je ministerski ukaz 1. junija t. l. določil za glavna mesta, namreč konec in začetek šolskega leta ob enem s srednjimi šolami; ali z drugimi besedami: dva meseca trajajoče velike počitnice!

Zadnjič povzame zopet gosp. nadzornik besedo, ter se kot o sklepu šestletne dóbe zahvali zbranim g. g. učiteljem za prijaznost in zaupanje, ki so ga mu skazovali ves ta čas. Djal je, da, ako se ni vse doseglo, kar se je želelo, tega gotovo ni on kriv. S toplo besedo nam je govoril na srca, naj se trudimo tudi zanaprej po vsej moči, zboljšati šole, zagotovljaje nas, da vsi dobri podpirali nas bodo v tem, najbolj pa presvetili vladar in césar Franc Jožef sam, kateremu je po teh besedah zaklical trikratni »Živio!«, kar smo vsi nazoči gromovito ponovili. Gosp. Stanonik nam je govoril vsem prav od dna srca, ko se je zahvalil g. nadzorniku za vso njegovo naklonjenost, skrbljivost in ljudomilo ravnanje z nami skoz preteklih teh šest let, in ob enem izrekel željo, naj bi nam ostal okrajni nadzornik tudi še naprej. Enoglasni »Živio!« vseh nazočih pritrđil je tem besedam, katerim naj bode dostavljen tudi še na tem mestu iskren: »Fiat!« —

Pred razhodom izplačala se nam je tudi še potnina. Vkupni obed imeli smo na vrtu gosp. Guzel-ove gostilnice. Skazala sta nam blagorodna c. kr. gosp. okrajni glavar in c. kr. gosp. nadzornik čast, da sta obedovala z nami pri eni in isti mizi. Razgovori med obedom so bili prijetni in živahni, in da so se vrstile vmes tudi napitnice, to spada tako že od nekđaj »k reči«. Dobra postrežba, okusni obed in zmerni račun nas je vse zadovoljilo. Mej obedom nas je počastil s svojem prihodom tudi upokojeni in z zlatim križem za zasluge odlikovani starosta našega okraja, Fr. Kramar, kateremu je vkljub visoke tserosti še vedno veselje, bivati v krogu učiteljskih sobratov.

Po obedu sta se dva gg. učitelja (Pegam iz Sorice in Jelenec iz Šentjurija) v imenu skupščine telegrafično poklanjala visokorodnemu deželnemu gosp. predsedniku A. Winkler-ju, in kmalu dospel je nazaj telegrafični odgovor naslednjih besedi: »Za izraz prijaznega čutja srčna hvala! Deželni predsednik Winkler.«

Prihodnja skupščina bode brž ko ne zopet v Kranji. Bog nam jo đaj vsem zdravo doživeti!

Levičnik.

S Slapa. (Kmetijski tečaj.) Deželni odbor Kranjski razglasil je konec meseca julija kmetijski tečaj na Slapu za 15 ljudskih učiteljev, izmed katerih se jih je oglasilo 23; vodstvo izbralo je izmed teh 15. Ti so: iz Postojnskega okraja Rant iz Prema, Kavčič iz Senožeč, Paternost iz Lozic, Punčuh iz Podvelba; iz Ljubljanskega okraja Papler iz Borovnice; iz Kranjskega okraja Bergant iz Selc; iz Kameniškega okraja Kos iz Krašne; iz Krškega okr. Ravnikar iz Krškega; iz Novomeškega okraja Burnik iz Dvora, Kutnar iz Žužemberka, Kristof iz Mirnepeči; iz Črnomeljskega okraja Šetina iz Črnomlja, Dular iz Semiča in Kenda iz Suhora. Gosp. Abram iz Kostanjevice, kateri je bil tudi vzprejet, se je opravičil, zakaj ni mogel priti. Pouk, kateri se je pričel 16. avgusta in bode trajal do 5. septembra, je nekaj praktičen, nekaj teoretičen in je odmerjeno prvemu vsaki dan po štiri ure, drugemu pa 5½ ur. Gosp. vodja R. Doléneec predava vinorejo, kletarstvo in sadjerejo; g. pristav Pirc pa gnojznanstvo in živinorejo. Ves pouk je jako zanimiv, posebno pa umé g. vodja onega v sadje- in vinoreji z mikavnimi vzgledi in z obširno lastno izkušnje jako oživet. Na vzorno obdelanem zemljišči imajo gg. slusatelji priliko videti, koliko se more storiti za povzdigo kmetijstva z umno sadjerejo in z umnim obdelovanjem vinske trte. Čuditi se mora vsakdo, da na tako slabej zemlji vzraste tako izrtno vino, da se sme meriti z najboljšimi inostranskimi vini. Hrano in stanovanje dobivajo vsi slusatelji brezplačno v soli.

Koristil bode ta pouk gg. učiteljem izvestno mnogo, a nadejati se nij, da bi se drugo leto za ta tečaj določeno število učiteljev oglasilo, ker se je letošnjim za potnino jako mala vsota odločila; posebno dolenskim učiteljem se ne bode povrnilo še polovico stroškov, katere jim bode vzelo potovanje. Takó dobé notranjski učitelji po 5, gorenjski po 8 in dolenski po 10 gold. Zato bi bilo umestno, da bi za prihodnje leto deželni zbor določil v ta namen večjo vsoto, da slusateljem vsaj njihovi lastni žep ne bode toliko trpel. Vsi učitelji prišli so na Slap sigurno le s tem namenom, da bi se v kmetijstvu, osobito v sadjereji, kaj bolj izarili; izvestno nij prišlo nikomur na misel, da bi se tudi materijalno koristil. Da bi se pa učitelj v stroki, katera ne bo njemu, ampak ljudstvu enkrat dobiček donasala, v svojo lastno škodo izobraževal, taka zahteva o požrtvovavnosti učiteljevi bila bi vendar malo prevelika. Ako se že zahteva, da mora učitelj marsikaj brezplačno storiti, vsaj tega naj se ne tirja, da bi moral na korist drugim tudi svoj krvavi zaslužek uporabljovati.

Iz Kočevskega. Učiteljska skupščina za Kočevski okraj vršila se je letos v Kočevji po sledečem redu. Gosp. nadzornik otvori sejo s pozdravom na okrajnega glavarja vis. č. g. Hočevvar-ja, zahvaljevaje se mu za navzočnost in ob enem proseč ga, da bi svojo veljavno besedo tudi dalje še naklanjal v prid šoli ter učiteljem. Dalje konstatira število navzočih, ter naznani, da sta dva (gg. Špintrè in Šešarek) nenavzoča radi vojaških vaj, in dva, g. Dovar in gdč. Arko, pa radi bolezni. Nato se preide k redu. Gosp. nadzornik izraža se povoljno o napredku — daje navode, kako naj se poučuje številjenje ter priporoča, naj bi se strogo ravnali po dr. Močnik-ovih računnicah — priporoča natančno zaznamovanje tednika — natančnost pri spisih, kakor sploh v pisavi vseh zadevah. Za tim sledé poročila: »Kako naj učitelj vadi otroke lepega vedenja in popolnega pripoznanja postavnega reda?« in »kako si naj učitelj ohranjuje spoštovanje občanov?« Prvo vprašanje rešil je prav dobro g. Lapajne Ribniški, drugo pa g. Erker Goteniški tudi izvrstno. Oboje prevzame se brez debate, le g. nadzornik dostavlja še kaj. Poročilo kujižničnega odbora izostane, ker je njega predsednik g. Špintrè, kakor rečeno, pri vojaških vajah. Potem so bile navadne volitve. V kujižnični odbor izvoljeni so bili gg. Jos. Erker, Göderer, Šešarek, Gottfried Erker in gdč. Borovsky, — v stalni odbor pa: gg. Jos. Raktelj, Čop in gdč. Golf. Volila sta se tudi dva zastopnika učiteljstva v okrajni solski svèt za prihodnjo šestletno dōbo. Izvoljena sta bila g. Josip Raktelj in Štefan Tomšič. K sklepu zadonela je »cesarska pesem«. Potnina — hvala g. glavarju — bila nam je takoj izplačana. Pri vkupnem obedu vrstile so se vesele napitnice. Nazadnje smo se prav prisrčno poslovili.

Iz Gorjan. 13. preteč. m. obhajala se je tū prav prisrčna svečanost. Na pokopališči pri tukajšnji farni cerkvi odkril se je spomenik našemu slavnemu tovarišu Mateju Tonejcu. Spomenik je krasno izdelal iz domačega marmorja g. Vurnik v Radovljici. Napis ima: »Tū počiva Matej Tonejec-Samostal, profesor in meščanski učitelj, rojen 9. septembra 1846. l., umrl 15. maja 1882. l. Blag mu spomin!

Dolžan nij samo, kar veleva mu stan,
Kar more, to mož je storiti dolžan.

Postavili prijatelji.

Zbralo se je mnogo spoštovalcev slavnega pokojnika, največ pa izmej učiteljstva, katero ga je kot svojega blagega tovariša in prijatelja že davno zelo spoštovalo. Gorjanski nadučitelj, gosp. Žirovnik, govoril je na gomili pokojnikovi prav primerno ter končal z besedami: »Delajmo vselej v blagor domovine po Matej-evih besedah:

Za národ živeti
In zanj le trpeti,
To geslo nam bodi
Tud' v vsaki nezgódi!«

Iz Zatičine. Na Muljavi pri Zatičini se je 15. preteč. m. slovesno odkril spomenik, vzidan v Jurčič-ovo rojstno hišo. Svečanost je bila sijajna.

Iz Gorice. Na tukajšnjem ženskem učiteljski se bile preizkušnje zrelosti od 24. — 31. julija. Dostalo jih je 20 kandidatinj in sicer 9 Slovenk in 11 Lahinj, 3 mej njimi z odliko.

Iz Ljubljane. Rojstni god našega presvetlega cesarja smo tudi tukajšnji ljudski učitelji veselo praznovali.

— (C. k. izpraševalna komisija za splošne ljudske in meščanske šole.) Gospod minister za bogočastje in uk je z ukazom z 12. avgusta t. l. s števil. 13.267, za prihodnjih šest let, do konca šolskega leta 1884/85, imenoval ravnateljem te komisije v Ljubljani c. k. deželnega šolskega nadzornika Raimunda Pirker-ja in namestnikom ravnatelja c. k. izobraževališča Blaža Hrovat-a, dalje udom te komisije profesorja c. k. izobraževališča za učitelje in okrajna šolska nadzornika Leopolda viteza Gariboldi-ja in Viljem Linhart-a, profesorja c. k. izobraževališča za učiteljice Vilibalda Zupančič-a, gimnazijalnega profesorja in okrajnega šol. nadzornika Mihaela Wurner-ja, profesorja zgornje realke Franca Kreminger-ja, nadučitelja Andreja Praprotnik-a, učitelja c. k. vadnice in okrajnega šolskega nadzornika J. Simo, učitelja godbe Antona Nedvéd-a in učiteljico na c. k. vadnici Marije Fröhlich-ovo.

— Bivši profesor in duhoven France Metelko je v svoji oporoki v dan 1. maja 1858. l. sporočil darila po 42 gold. za šest ljudskih učiteljev v Kranjski, ki se odlikujejo po nrvnosti, marljivosti in ki pridno goje slovenščino in sadjerejo v ljudskih šolah. Prošnje se vlagajo do 4. oktobra t. l. deželnemu šolskemu svétu v Ljubljani.

— Nova šolska knjiga je prišla na svitlo pod imenom »Fizika za nižje gimnazije, realke in učiteljsišča« spisal in založil Jakob Čebular, c. k. višje realke prof. v Gorici.

— Novo »Prvo berilo in slovnica za slovenske ljudske šole«, sestavila A. Razinger in A. Žumer, je ravnokar izdala Ig. pl. Kleinmayr-jeva in Bamberg-ova tiskarna. O obeh teh knjigah bomo prilično več govorili.

— 4. in 5. t. m. to je v ponedeljek zvečer in v torek dopoldne bodo tu naznanjena učiteljska zborovanja. V ponedeljek zvečer po zboru »Národne šole« bode v čitalnični gostilnici mala zabava s petjem. Na veselo svidenje!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Novomeškem šolskem okraji: učiteljske službe za trdno ali začasno: nadučiteljeva služba na dvorazredni razširjeni ljudski šoli v Št. Petru pri Novem mestu s 500 gold. letne plače in s stanovanjem, ali druga učit. služba s 400 gold. letne plače; služba učiteljeva na enorazrednici v Velikih Brusnicah s 450 gold. letne plače in s stanovanjem; služba učiteljeva na enorazrednici v Mehovem s 450 gold. let. pl. in s stanovanjem; na novoustanovljeni enorazrednici v Smuki s 400 gold. let. plače in s stanovanjem. Prošnje pri okrajnem šolskem svétu do 18. t. m.

V četrterozredni ljudski šoli v Postojini razpisani sta dve učit. službi s 500 gold. letne plače. Prošnje se vlagajo pri okr. šol. svétu v Postojini do 8. t. m.

V Kečevskem okraji bodo letos razpisane samo tiste službe, ki imajo učitelje za silo ali pomožne učitelje.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gosp. M. Bartol gre začasno iz Postojine v Orehek, isto takó gre iz Orehka g. Sr. Majer v Trnje. Absolvirana učit. kandidatinja, gđ. Vincencija Stuhly, pride za učiteljico na dvorazrednico v Košano.